

ધોરણ : ૩

પર્વિવરણ

પાઠ : ૮

ફરાર...

ਮਾਰੋ ਕਾਗਜਾ ਰੰਗਨਾਂ,
ਧਾਂਧਨੇ ਰੰਗ ਸਾਲ ਛੇ.
ਜਮਫ਼ਣਾਨੇ ਲੀਵਾਂ ਮਰਥਾਂ ਭਾਵੇ,
ਅਵਾਜ਼ਨੀ ਨਕਲ ਮਨੇ ਘੂਬ ਝਾਵੇ.
ਲਖੋ ਹੁੰ **ਪੋਪਟ** ਛੁੰ

ਪੀਂਛਾਂ ਮਾਰਾ ਕਾਗਜਾ ਰੰਗਨਾ,
ਕਾਗਜੇ ਮਾਰੋ ਰੰਗ ਛੇ.
ਆਘੇ ਦਿਵਸ ਕਾਉ..ਕਾਉ ਬੋਲੁਂ,
ਰੰਗ ਮਾਰੋ ਚਮਕੇ ਛੇ.
ਲਖੋ ਹੁੰ **ਕਾਗਡੋ** ਛੁੰ

કુ રા ના ટેડુ કુ.
લઘો હું કોયલ છું .

મરેલા જીવોને ખાઉં છું,
ગંદકી સાફ કરું છું.
ઊચે ઊચે ઉડું છું.
હું પંખીનો રાજ છું.
લઘો હું ગિધ છું .

ચાંચલ
પણ
ગુંડા
લ

ચાંચ મારી ખૂબ તીણી છે.
ચાંચની સોય જ વાપકું છું.
પાંદડાં સીવી ઘર બનાવું,
હું અનોખું પંખી કહેવાઉં.
લખો હું **દરજીદો** છું

આદના થડને કાંણું કરું,
છુપાયેલા કીડાથી પેટ ભરું.
આખો દિવસ ટક...ટક કરું,
લાકડું ઘોંબાનું હું કામ કરું.
લખો હું **લક્કડખોં** છું

જંગલમાં કેમ
આટલો બધો
અવાજ થાય છે ?હું
સૂઈ શકતો નથી.

હાલા ધુવડ, બધાં
પંખીઓ પોતાના માટે
પ્રાર્થના કરે છે અને
બૂમોપાડે છે.

પંખીઓની સલા ભરાઈ. ધુવડે વાત શરૂ કરી. તેણે કહ્યું :

“આપણે બધાં અલગ દેખાઈએ છીએ. આપણાં નખ, ચાંચ,
પીંછાં અને અવાજ જુદાં-જુદાં છે.

ઇતાં આપણે બધાં પંખીઓ છીએ. જો આપણાં બધાંનો દેખાવ
સમાન હોય, આપણે જીવાન ઘેરે લછાય અને આપણાં
અવાજ પણ સમાન હોય. તો આ દાનેથા કેવી નીરસ લાગે ?

□ વિચારો અને લખો :

1) પાઠમાં બતાવેલ કયાં પંખીઓ તમે જોયાં છે ? તેમનાં નામ લખો.

✓ કબૂતર , મોર , કાગડો , કોયલ , પોપટ , કાકાકૌવા , ધુવડ વગેરે .

2) ગીધ પર્યાવરણ ને કઈ રીતે મદદરૂપ થાય છે ?

✓ ગીધ મરેલા જીવોને ખાય છે . જેથી જમીન ઉપરની ગંદકી સાઝ થાય છે . ભૂમિનું અને વાતાવરણમાં હવાનું પ્રદૂષણ ઓછું થાય છે. આમ ગીધ પર્યાવરણ ને મદદરૂપ થાય છે .

3) બધા પક્ષીઓમાં સૌથી સુંદર માળો કોણા બનાવે છે ?

✓ બધા પક્ષીઓમાં સૌથી સુંદર માળો દરજુડો બનાવે છે .

4) આડના થડને ચાંચ વડે કાણું કયું પક્ષી કરે છે ?

✓ લક્કડખોડ

5) ધુવડ કાકાકૌવાને શ માટે કહે છે કે, “ હું પક્ષીઓના અવાજમાં સૂઈ શકતો નથી” ?

✓ ધુવડ રાત્રીનું પક્ષી છે . તે દિવસ દરમિયાન ઊંઘે છે અને રાત્રે જગીને શિકાર કરે છે . દિવસે બીજા પક્ષીઓ જાગે છે ત્યારે ખૂબ અવાજ કરે છે માટે ધુવડ કાકાકૌવાને કહે છે કે, “તે પક્ષીઓના અવાજમાં સૂઈ શકતો નથી.”

નીચે આપેલા કોષ્ટકમાં તમે જોયેલા પંખીઓના નામ લખો
 અને તે તમે ક્યાં જોયા છે , તેની માહિતી આપો : (✓ કરો)

પંખીનું નામ	તમે ક્યાં જોયાં છે ?				
	પાણીમાં	વૃક્ષ પર	જમીન પર	ઘરમાં	ઉડતાં
દરજુડો		✓			
કબૂતર				✓	
બતક	✓				
સમડી					✓
કાબર				✓	

❖ વિવિધ પંખીઓની ચાંચ જુદા-જુદા પ્રકારની હોથ છે. નીચે
પંખીઓની ચાંચનાં રિત્રો આપેલાં છે. રિત્રો જુઓ. પંખીને
ઓળખો અને તેમનાં નામ લખો.

પોપટ

કાગડો

મોર

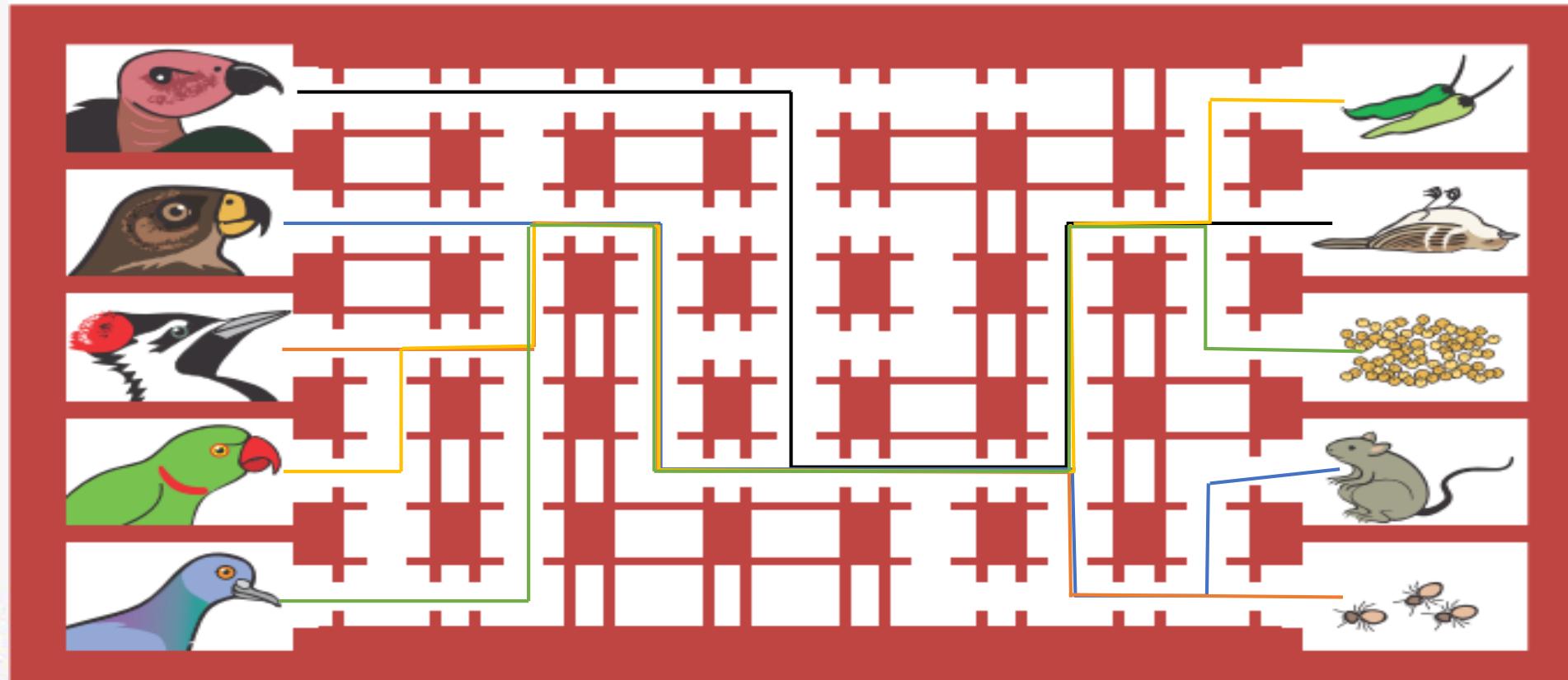
સમડી

બગલો

□ જેમ પંખીઓની ચાંચ જુદા-જુદા પ્રકારની હોય છે, તેમ તેઓ ઘોરાક પણ જુદા-જુદા પ્રકારનો ખાય છે. જેમ કે, કેટલાંક ફળ ખાય છે, કેટલાંક દાણા ખાય છે. કેટલાંક ઈડાં ખાય છે, કેટલાંક માછલી ખાય છે.

જુઓ અને જોડો :

- પંખીઓની ચાલવાની અને ઉડવાની રીત પણ અલગ હોય છે.
તેમની ડોકનું હલનચલન અલગ હોય છે. મેના તેની ડોક આગળ
અને પાછળ આંચકાથી હલાવે છે. ધુવડ તેની ડોક
પાછળની તરફ ફેરવી શકે છે.
- એવાં કેટલાંક પંખીઓ પણ છે, જે આપણાં અવાજની નકલ કરી
શકે છે !
- શું તમે આવા કોઈ પંખીનું નામ જણો છો ?
 પોપર , કોકટેલ જેવા પક્ષીઓ આપણા અવાજ ની નકલ કરી શકે
છે .

□ પંખીઓનાં પીંછાં જુદા-જુદા રંગના, આકારના અને કદના છે.

તેમનાં પીંછાં તેમને ઉડવામાં અને તેમને હુંકાળાં રાખવામાં પણ
મદદ કરે છે. કેટલાક સમય પછી પંખીઓ જૂનાં પીંછાં ખેરવી
નાખે છે. તેની જગ્યાએ નવાં પીંછાં આવે છે. તમે ઘણી વાર
પંખીઓનાં પીંછાં નીચે પડેલાં જોયાં હશે.

❖ વિચારો અને કહો :

1) બગલો પોતાની ચાંચનો ઉપયોગ ખોરાક માટે કઈ રીતે કરે છે ?

✓ બગલો પોતાની લાંબી - ધારદાર ચાંચ આવડે તળાવમાં ઉભા
ઉભા તરતી માછલીઓને પકડીને ખાઈ જાય છે .

2) પંખીઓના પીછાં શું કાર્ય કરે છે ?

✓ પંખીઓને તેમની પાંખ પર અને શરીરના અમુક ભાગ પર પીછાં હોય છે . આ પીછાં તેમને ઉડવામાં અને તેમના શરીરને ફૂંકાળું રાખવામાં મદદ કરે છે .

3) તમે ક્યાં પંખીઓનાં પીછાં નીચે પડેલાં જોયા છે ?

✓ મેં મોર , ચકલી અને કબૂતરના પીછાં નીચે પડેલાં જોયા છે .

4) પંખીઓ સિવાય એવાં ક્યાં પ્રાણીઓ છે જે ઉડી શકે છે ?

✓ પંખીઓ સિવાય પતંગિયું , માઘી , મછર , ચામાચીડિયું પણ ઉડી શકે છે .

❖ નીચે આપેલાં પક્ષીઓની એક એક વિશેષતા લખો .

1) પોપટ :

✓ પોપટ આપણા અવાજની નકલ કરે છે .

2) મોર :

✓ મોર સુંદર નૃત્ય કરે છે .

3) દરજીડો :

✓ દરજીડો સૌથી સુંદર માળો બનાવે છે .

4) ગીધ :

✓ ગીધ મરેલાં જીવોને ખાયને પ્રદૂષણ ઘટાડે છે .

❖ મને ઓળખી મારું નામ લખો .

1) હું આકાશમાં ખૂબ ઉંચે ઉડું છું .	સમડી
2) મારો કાળો રંગ ચમકે છે . હું કાઉં.. કાઉં.. બોલું છું .	કાગડો
3) મારો મીઠો અવાજ મારી ઓળખ છે .	કોયલ
4) હું પંખીઓનો રાજા છું અને પર્યાવરણનો મિત્ર છું .	ગીધ
5) હું તમારા ઘરમાં મારું ઘર બનાવું છું .	કબૂતર
6) હું થડને કાણું કરી તેમાં રહેલાં કીટકો ખાઉં છું .	લક્કડખોડ
7) હું રાત્રે જાગું છું અને દિવસે ઉધું છું .	ધુવડ
8) હું વરસાદમાં પીછાં ફેલાવીને નૃત્ય કરું છું .	મોર

❖ માત્રા મુજબ જવાબ લખો .

1) કદમાં મોટા પક્ષીઓનાં નામ લખો .

✓ ગીધ , સમડી , મોર , બગલો , પેલિકન , હંસ , શાહમૃગ .

2) કદમાં નાનાં પક્ષીઓનાં નામ લખો .

✓ ચકલી , લક્કડખોણ , કાબર , બતક , બુલબુલ .

3) રિકારી પક્ષીઓનાં નામ લખો .

✓ સમડી , કાગડો , બગલો , બાજ .

4) ક્યાં પક્ષીનું ઈંડું સૌ થી મોટું હોય છે ?

✓ શાહમૃગ

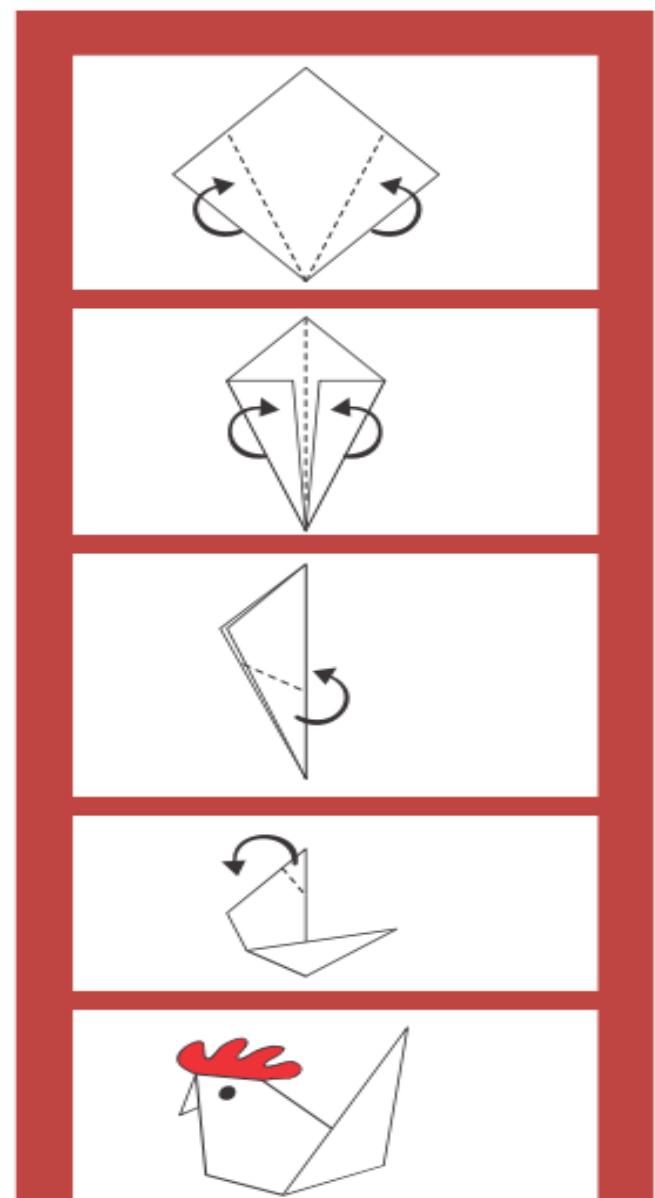

ચાલો, ફૂકડો બનાવીએ

કાગળનો ચોરસ ટુકડો લો.

૧. ચિત્ર મુજબ કાગળને બિંદુઓવાળી લાઈનથી ગડીવાળો.
૨. કાગળને બિંદુઓવાળી લાઈનથી અડધું વાળી લો.
૩. હવે, બિંદુઓવાળી લાઈનથી કાગળને તીરની દિશામાં વાળો.
૪. ચિત્રમાં બતાવ્યા મુજબ ફૂકડાની ચાંચ બનાવવા કાગળ વાળો.
૫. હવે, લાલ રંગનો કાગળ લો. તેને ફૂકડાના મુગટનાં આકારમાં કાપો. તેને ફૂકડાના માથાના ભાગ પર લગાવો.
૬. કાળા રંગના કાગળમાંથી નાનું ગોળ ટપકું કાપો. તેને ફૂકડાની આંખ બનાવવા લગાવો.

હવે જુઓ, ફૂકડો તૈયાર છે !

Thank You.....

પ્રેરણ એજયુકેશન લોલાયરી ક્રાચ લંયાલીત®
OCEAN
કોચિંગ કલાસીસ